

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 12

Ljubljana 15. junija 1950

Leto I.

Ob koncu šolskega leta

Današnji čas postavlja slehernega delovnega človeka pred obilico nalog in zahtev. Polne ljudi potrebujemo pri vsem in vsakem delu. Tudi prosvetni delavci stojimo danes pred problemi, ki globoko posegajo v vzgojne metode, kajti naša vzgoja mora biti tesno povezana z življenjem delavca v tovarni, kmeta na polju in delovnega inteligenta po raznih ustanovah. Delo prosvetnih delavcev je sicer težko, pa gotovo eno najhvaležnejših, najlepših. Pri našem udejstvovanju je potrebno bolj kot kdajkoli prej samozavedanje posameznika in ponos neuklonljive volje pravega hotenja za dobrobit ljudstva in republike. Zato moramo prosvetni delavci biti v boju za socializem pravi vzgojitelji ljudstva. Vložiti moramo v svoje delo vse svoje sile, paziti, da ne bomo ponavljali starih napak in da bo naša šolstva ter sploh naša prosveta res v polnosti obeljudska skrb.

Prosvetni organi ljudske oblasti, ki jim pomaga sindikat, skušajo večinoma čim uspešneje reševati organizacijske materialne probleme: vzdrževati šole, povečati kontrolo za izboljšanje šolskih prostorov, skrbeti za izboljšanje položaja prosvetnih delavcev in postaviti na ostrino borbo proti »uravnalovki« v tarifni politiki, posebno v pravilnem nagradjenju prosvetnih delavcev za uspešno delo, še večjo pažnjo posvetiti delu pri zdravstveni zaščiti mladine itd. Nujna pa je v mnogih primerih tesnejša povezava sindikata z upravno linijo.

Ob koncu šolskega leta smo. Lahko ugotovimo, da so prosvetni delavci napravili na splošno veliko v preteklem šolskem letu, tako v svojem poklicnem, v sindikalnem kot v političnem delu. Res je, v posameznih kolektivih je bilo pre malo razgibanosti, držali smo se pretežno oblik dela v sindikalnem življenju, premalo smo bili borbeni, revolucionarni, morda smo premalo izraževali sami sebe, čeprav so konzultacije pokazale, da smo tudi na tem polju močno napredovali. Pri vsem našem delu nam je bilo in nam mora biti vedno v mislih eno: kdor prav vzgoji samega sebe do sodnika svojim mislim, čustvom in delu, ta bo tudi kazal pravo pot svojim gojencom v življenje, ki je tako polno zahtev. Naša stalna in največja težnja torej je, da z našim sindikalnim delom, ki je osredotočeno v prevzgoji naših samih, in z nalogo vzgojiti socialističnega človeka, boljšega človeka za boljše življenje, človeka, ki samostojno in drzno misli ter dela, čimprej ustvarimo socialistično družbo v Jugoslaviji.

Teško, a plodno delo je za nami. Čim težje pa je delo, tem večje je zadovoljstvo v nas, ko ga opravimo; kajti v resnični popolni rešitvi svoje dolžnosti postane človek velik in v sebi resnično srečen in zadovoljen. Srečna je v tej vestni vršitvi dožnost prosvetnih delavcev naša mladina in po njej ljudstvo, saj bo z dobro vzgojeno mladino dobilo ljudi, ki jih tako zelo potrebuje, da se še bolj dvigne v moči na znotraj in zunaj.

In vsak, kdor je uspešno vršil svoje dolžnosti, bo vesel nastopil svoj res zasluženi odih, ki ga mora izkoristiti čim boljše, v čim večji sprostosti, da bo po počitku, ko si bo nabral novih moči, lahko s svojimi silami na novo pričel z delom in zopet pisal v otroške notranjosti večne zakone lepote, plemenitosti, borbenosti, dobrote, značajnosti in ljubezni: znake in pogoje poštenih mož, vrlih žena in mater, znake in pogoje pravih ljudi socializma.

V. R.

OBJAVA

ministrstva za prosveto LRS

Zaradi ustanovitve mnogih nižjih gimnazij v LRS je potrebno koordinirano delo na premeštivanju prosvetnega kadra osnovnih, srednjih in strokovnih šol. Ker pa bo mogoče tako delo šele po končanem vpisu na srednje šole, se bo letna razmešitev prosvetnih kadrov nekoliko zakasnila. Vsekakor pa bodo imeli premeščeni 1. avgusta 1950 dekrete v rokah.

ZAVOD ZA GLUHO MLADINO

slavi 50 letnico

Ob koncu tekočega šolskega leta proslavlja ljubljanska gluhoemnica 50-letnico. Priprave za primerno proslavo tega jubileja so razvile pri vseh članih sindikalne skupine najširši delovni razmah na vseh področjih učnega in vzgojnega dela v razredih in pionirski organizaciji, strokovnega in ideološkega študija v sindikalnih krožkih, sestave čitank, tabel, učil, priprave razstave in izdaje jubilejnega zbornika.

Da bi se šolsko delo v jubilejnem letu še bolj poglobilo in na osnovi sodobnih didaktičnih načel dospelo do boljših učnih uspehov, so bili uvedeni tedenski vzorni učni nastopi s pedagoškimi konferencami. Tu so bile prediskutirane možnosti eventualnih sprememb, dopolnil, olajšav, rabe učil, izkoriščanja vzgojnih metod itd., kar je posebno mlajšim tovarišem prineslo dragocena izkustva ter praktičnega znanja in dvignilo ves pedagoški kolektiv.

Mnogo truda vlagajo člani sindikalne skupine za sestavo in izdelavo specialnih učil. To so predvsem učila za pridobivanje in pojasnjevanje novih besed, ponazorovane jezikovnih oblik, pojmovanje števil in računskih operacij. Vse v slikah, čim bolj v barvah ali v obliki igre; preprosto, vendar življenjsko resnično ter praktično uporabljivo.

Poučevanje gluhih ni le naporno za učitelja in učenca, nego se tudi precej razlikuje od šolskega dela drugod. Učenci dojemajo ves pouk in vzgojo največje potom optičnega zaznavnega centra, torej z očmi. Zato morajo biti razredi svetli, učiteljev obraz in učila dobro osvetljena. Učenci sede v polkrogu prav pred učiteljem, da razločno vidijo vsako učiteljevo besedo. Njegovega govora ne slišijo, lahko jim torej govori brezglasno, nemo, le da dovolj razločno artikularno z govornimi organi, tvori pravilne in jasne nastave za poedine glasove, oz. celotne govorne besede in stavčne slike. Otroci gledajo, sproti berejo z učiteljevih ust dobro vidne glasovne skupine skoraj tako, kakor črke v napisani besedi.

V prvem razredu se pri artikulaciji nauče tvoriti poedine glasove, posnemajo učiteljevo nastavo ustnic in jezika, se opazujejo vzporedno z učiteljem v ogledalu in s tipom ugotavljajo učiteljevo vibracijo govornih organov. Z drugo roko poizkušajo isto na sebi, vse tako dolgo in vztrajno, dokler ne zadenejo iste nastave diha in vibracije, t. j. glasovnega govora. Zdjaj otrok ni več gluhoem, nego le še gluha.

Skrajna ima otrok zelo boren besedni zaklad. Ob koncu prvega razreda razpolaga s kakšnimi 80 do 100 pojmi. V nadaljnjih razredih vpisuje vedno več novih pojmov v stenske in ročne slovarje, jih ilustrira z malo sličico in pripiše glavne slovične posebnosti. Glasovni in pismeni govor se veča. Otrok lahko večino predstav, ki jih je nabral v okolici in šoli ter jih pri učenju govora z najrazličnejšimi slikami in tabelami oblikoval v pojme, že miselno povezuje v stavke, katere pisano in tudi govorno izraža. Ni vsak otrok govorno nadarjen, vendar se vsi nauče vsaj osnovnega vsakdanjega govornega občevanja.

Preglavice dela učencem in učiteljem učenje slovnice, ki je za gluhe izredno težka. Tu so potrebna specialna učila in mnogo, mnogo vaj. Če pomislimo, da mi, slišiči, vse življenje dnevno poslušamo, torej ponavljamo govor 10—16 ur, potem ni čudno, če so jezikovne napake pri gluhih, ki se uče govora le po nekaj ur dnevno.

Poleg pasivnega in aktivnega govora, možnosti pismenega in ustnega izražanja, si pridobea učenci še ostalo osnovnošolsko izobrazbo iz vseh predmetov razen petja.

V vseh predmetih so nujno potrebna učila. Te sestavljajo člani sindikalne skupine, pri izdelavi pa jim največ pomagajo učenci, ki si pri tem novo snov večinoma že prisvoje.

Zivahne diskusije je izzvalo sestavljanje novega zavodnega hišnega reda in reševanje perečih pedagoških vprašanj, kjer so uspešno sodelovali tudi vzgojitelji.

Pionirska organizacija je pod vodstvom učiteljev surdopedagogov izvajala vse leto tekmovanje med razredi v učenju, vedenju, sestavljanju stencasov, šahu, delovnih akcijah itd. Za pionirje je bila tudi ustanovljena postaja mladih tehnikov,

ki je razvila zelo živahno delavnost. Vodje krožkov so učitelji, vzgojitelji in člani ljudske tehnike.

Kakor drugod, je tudi pri naši postaji mladih tehnikov velika borba za orodje, material in delavnico. Samoiniciativno pa je bila rešena prenekatera težava. Gojenci in učitelji so prebrskali vse kotičke, pobirali staro orodje in primerne nerabne kose materiala na podstrešjih in na dvoriščih, poprosili pri znancih in s podporo ROLT nabrali primerno orodje in material. Začeli so skromno, danes pa ima postaja trikrat več krožkov kot ob ustanovitvi. Najboljši so strgarski, modelarsko-letalski, mehanično-kovinarski, keramični in kartonažni krožek. Za uspešno delo je od MOLT prejela postaja prehodno zastavico.

V izpolnjevanju jeseni sprejete plana so člani sindikalne skupine sestavili in natisnili jubilejni zbornik. Strokovne referate so napisali predmetni učitelji, člani sindikalne skupine iz litograf. in grafične učne delavnice za gluhe so oskrbeli opremo in tisk, tako, da je zbornik lep uspeh kolektivnega dela.

Gluhi radi goje fizikulturo. Fizikulturni strokovnjaki in člani fizikulturne sindikalne skupine jih pripravljajo za akademijo, ki bo ob

proslavi 50-letnice. Več nastopov so izvedli že med letom na gostovanjih v Ljubljani in širom Slovenije.

Izobraževalno delo gluhih ne zajema vseh šoloobveznih. Dasi je v zavodu, zidanem pred 50. leti, prostora le za 60 gojencev, jih je sedaj vanj strpanih 140. Se enkrat toliko pa jih ostaja doma brez šole. Nova ljudska oblast hoče omogočiti šolanje vsem gluhim otrokom, zato ima v načrtu gradnjo velikega in sodobno opremljenega zavoda za vso gluho mladino od 4. do 20. leta. Tu bodo v posebnih paviljonih prostori za specialno predšolsko vzgojo (učenje pasivnega govora), osnovnošolsko, nižje-gimnazijsko in pošolsko poklicno izobrazbo. V novem zavodu bo tudi poseben logopedični oddelek za pomoč otrokom in odraslim z raznimi govornimi hibami. Ta oddelek deluje že sedaj, a je zaradi pomanjkanja prostora in kadra zelo oviran. Nujne bodo tudi nove delavnice, čitalnica in prostori za nadaljnje izobraževanje odraslih gluhih.

Znano je, da so gluhi dobri in vestni delavci. Se kot učenci višjih razredov gluhoemnice so se mnogi vrnili z mladinske proge in Ceste bratstva kot udarniki. Mnogo gluhih udarnikov je po tovarnah. Lep zgled

Oblike sodelovanja šole z domom

Reslucija III. plenuma CK KPJ o nalogah našega šolstva terja med drugim, da je treba aktivirati starše in povečati njihovo vlogo pri vzgoji otrok. Družini odkazuje pripadajočo ji važno mesto v življenju naše skupnosti. Naša socialistična družba zre na družino drugače, kakor je to bilo v predpriški Jugoslaviji, ko so si mnogi starši lahko domišljali, da je otrok samo njihov in da nikogar ne briga, kako ga vzgajajo. Res je imela država pravico, da je v posebno kričečih primerih slabe vzgoje lahko odvzela otroka staršem, toda posluševala se je je silno redko. Socialistična Jugoslavija pa smatra, da družinsko življenje in družinska vzgoja nista zasebna, temveč obdržavna zadeva. Ni in ne more ji biti vseeno, kako živi in kakšna je družina, posebno pa jo zanima, kako vzgaja otroke: dobro ali slabo, pravilno ali nepravilno. Dobro se namreč zaveda, da dobivajo le-ti v družini prve elemente vzgoje: tukaj se jim posredujejo najosnovnejše vrednosti o zunanjem svetu vzporedno s priučitvijo govora ter se grade temelji moralne vzgoje.

Naša država v družinsko vzgojo sicer ne posega tako neposredno kakor v šolsko, poskuša pa nanjo vplivati z zakoni in kontrolo, predvsem pa z ustrezno pomočjo staršem pri njih težavnem delu. Njena težnja je, da se z napredujočo graditvijo socializma dviga družina materialno in kulturno, se bolj in bolj krepi ter tako ustvarja vedno boljše pogoje za vzgojo otrok. Njena težnja pa je tudi, da se starši čedalje bolj zavedajo svoje odgovornosti do svojih potomcev in do skupnosti. ... Pravilna vzgoja — to je naša srečna starost; slaba vzgoja — to je naše bodoče zlo, to so naše bodoče solze, to je naša krijava do drugih ljudi, do celotne dežele... (Makarenko).

Pravilna vzgoja ni ravno lahka stvar. V mnogih družinah se še opirajo na vzgojno izročilo, to se pravi, otroke vzgajajo tako, kakor so nje same vzgajali njih starši, ter spet njihovi itd. Pri tem pozabljajo, da se s spremenjenim okoljem (n. pr. s preselitvijo iz vasi v mesto) in zlasti s spremenjenim družbenim redom nujno spreminja tudi vzgoja in da je tisto, kar se je v prejšnjih rodovih nemara dobro izkazalo, danes ne samo neučinkovito, temveč pogosto naravnost škodljivo. Družina se danes pri nas ne more in ne sme osamiti od skupnosti ter živeti svoje življenje brez brige za druge. Družinska sebičnost je prav tako nesodobna in škodljiva kakor osebna ter se ne sklada z idejo socializma in socialistične vzgoje. Šola, ki je glavna izvrševalka in predstavnica te vzgoje, mora družini učinkovito pomagati, da najde boljše oblike in ustreznejše metode svojega vzgojnega vplivanja na otroke. Te so seveda močno vezane na krajevne razmere in individualne posebnosti staršev, zato je prva naloga šole, da

pridobi starše za sodelovanje. Pri tem se poslužuje treh glavnih sredstev: pedagoških konzultacij, roditeljskih sestankov in roditeljskih svetov, vse troje pa poveže s skrbnim preučevanjem konkretnih razmer v posameznih družinah.

Pedagoška konzultacija je najvažnejša oblika sodelovanja šole z družino. Vrši se v obliki razgovora med starši in učiteljem (včasih zdravnikom), in sicer kolikor mogoče neprisiljeno in sproščeno. Značilna za ped. konzultacijo je zaupnost in iskrenost, ki dovoljuje, da se obravnavajo tudi taka vprašanja, o katerih bi starši nikakor ne hoteli javno razpravljati. Zaradi tega je tudi najboljše, če učitelj starše obišče na njihovem domu, kjer se čutijo bolj sproščene, ter jih naj le izjemoma povabi v šolo. Vsebinska ped. konzultacij more biti jako pestra, vedno pa mora temeljiti na konkretni vzgojni resničnosti družine ter težiti po eni strani za enotnostjo v postopanju šole in družine, po drugi pa za izboljšanjem vzgoje v družini. Izredno važno je, da se učitelj ne postavi v vlogo vsevednega pedagoškega strokovnjaka, temveč z zanimanjem poslušata tudi starše, sprejema njihove ugovore in dobre misli ter se od njih tudi uči.

Roditeljski sestanki je nasprotno ped. konzultaciji množičnega značaja, bodisi da je šolski ali pa (praviloma) razredni. Temu ustrezno se na njem obravnavajo taka učna in vzgojna vprašanja, ki so bolj splošnega značaja ter dopuščajo in izzivajo izdatno diskusijo. Roditeljski sestanki bi naj zbral čim več staršev, zato terja dobro propagandno, temeljito pripravo in zlasti vse, če je učilnica okrašena in če se prične z nekaterimi umetniškimi točkami (pesmimi in deklamacijami učencev). Zanimanje zanj se tudi zelo poveča, če se staršem pokažejo storitve njihovih otrok. Odberejo pa se naj tako, da starši dobro vidijo, kako njihov otrok v šoli napreduje.

našim gojencem so odrasli gluhi večkratni udarniki: sedemkratna udarnica Eržen Rozalija (Inteks, Kranj), štirikratna udarnica Virc Boris in Stružnik Ivanka (Inteks, Kranj), petkratni uradnik Pušnik Peter v Mariboru, dvakratni udarnik Bitenc Peter (Inteks, Kranj) itd.

Nekateri teh bodo na razstavi odraslih gluhih v gluhoemnici razstavili svoje izdelke, kar bo vsekakor poučno za zavodne gojence.

Sindikalna podružnica za posebno šolstvo, ki združuje sindikalne skupine gluhoemnice, zavoda za slepo mladino in pomožne šole, je prevzela tehnične priprave za izvedbo zvezne konference defektologov, ki jo na predlog Pedagoškega društva LRS in v počastitev 50-letnice ljubljanske gluhoemnice sklicuje Pedagoško društvo FLRJ. Konferenca bo v Ljubljani od 19. do 22. junija. Istočasno bo v gluhoemnici razstava specialnih učil, ročnih izdelkov sedanjih in bivših gojencev ljubljanske gluhoemnice in njenih učnih delavnic. Razstavo prirejata v svojih prostorih tudi pomožna šola in zavod za slepo mladino.

Člani sindikalne skupine v gluhoemnici so si v prizadevanju za dvig učnih in vzgojnih uspehov v proslavo 50-letnice pridobili novih izkustev, s katerimi bodo v bodoče dvigali splošno in specialno izobraževanje gluhih otrok. Ti se bodo kot koristni in zavedni člani nove družbe priključili delovnim gluhim in v sodelovanju s slišičim tvorili zdrav kader bodočih aktivnih graditeljev socialistične Jugoslavije. —aga

LETOVANJE NA BLEDU

Z ozirom na to, da je zavzelo zvezno ministrstvo za kulturo in znanost za čas počitnic vse prostore v poslopju sedemletke na Bledu, odpovedujemo vsa napolitja za Bled od št. 1334 do št. 1353. Napolitja za Bled št. 1322—1333 ostanejo v veljavi.

REPUBLIŠKI ODBOR SPD
ZA SLOVENIJO

Gustav Šilih.

Nekaj misli o učnem načrtu na tehniški visoki šoli

V dnevnem časopisu, v strokovnih časopisih, kakor tudi v našem glasilu »Prosvetni delavec« pogosto beremo o učnem načrtu, o njegovih spremembah, o neizpolnjevanju učnega načrta, o slabih uspehih naše tehniške visoke šole, ki nam daje premalo inženirjev na leto, kar pomeni tudi izredno visoke študijske stroške na enega inženirja.

Vzdrževanje študenta stane letno okroglo 36.000 dinarjev, t. j. pri skoraj 2000 slušateljih tehniške visoke šole 72 milijonov dinarjev, ne da bi bili pri tem všteti izdatki za učno in pomožno osebje, režije, vzdrževanje poslopij itd., kar zopet ne bo mnogo manj od navedenega zneska.

Če tedaj povprečno vsak slušatelj podaljša študijsko dobo za dve leti, pomeni to za naše narodno gospodarstvo ogromen izdatek 144 milijonov dinarjev. Nepotrebno podaljšanje študija pa povzroča poleg teh materialnih izdatkov še druge težave — razpoložljivi prostor postane premajhen itd. — pri tem pa primanjkuje našemu gospodarstvu zrelih in dobro podkovanih ljudi, ki bi dvignili našo proizvodnjo na višino in ki bi v izdatni meri pripomogli, da z lastnimi silami izvedemo naš petletni plan, ki je temelj nadaljnemu razvoju naše socialistične proizvodnje.

Naše budno vodstvo je kaj hitro opazilo ta neuspeh. Uvedena je kontrola nad izpiti, vpeljeni so počitniški študiji v krožkih, organizirana je pomoč slabšim dijakom med študijskim letom v krožkih itd.

Tudi organizacija Ljudske študentske mladine je v vzgojnem delu skušala vplivati na večjo intenzivnost študija ter je končno celo zagrozila z znanih odn. odvzemanjem stipendij. Profesorji in docenti so z vneto in požrtvovalnostjo pomagali študentom, kolikor so mogli z nasveti, s pojasnjevanjem, z literaturo in kakorkoli že — uspeh pa, kakor vidimo, ni zadovoljiv, ter se kljub vsemu prizadevanju navedenih faktorjev ni vidno izboljšal.

Vprašamo se, kje so vzroki temu neuspehu?

Vzrokov ne moremo iskati niti pri našem vodstvu, ki nas tako umno in uspešno vodi na poti v socializem, niti pri profesorjih, niti pri študentih samih. Vzrok je v veljavnem učnem načrtu, ki je po predmetih premnogoštevilen, po programih pa preobil.

Ta ali oni utegne reči, da smo imeli v bivši Jugoslaviji drugačen načrt, študijski uspeh pa tudi ni bil boljši. Ugovor je točen in drži za predaprilsko Jugoslavijo, za danes pa ne sme držati. Ni prezreti, da so bile v predaprilski Jugoslaviji vse drugačne razmere kot so danes. Industrija v rokah izkoriščevalcev proletariata ni iskala novih inženirjev, novih sodelavcev v proizvodnji s široko razgledanostjo, celo branila se jih je. Dajala je absolutno srednje tehnične šole prednost pred inženirjem, češ da so ti še mladi in da se bodo lažje prilagodili takratnim metodam proizvodnje, da bodo boljše služili podjetju in da so vrhu tega tudi še cenejša delovna moč. Kjer pa je bilo znanje in obzorje inženirja neobhodno potrebno, je sedel večina bomo plačani tujec. Na domačega inženirja so gledali v predaprilski Jugoslaviji s prezirom, omalovaževanjem in nezaupanjem, čeprav po strokovni vzgoji in izobrazbi ni zaostajal za tujcem.

Jasno je, da take razmere in perspektive niso bodrilo vplivale na razpoloženje tehnikov visokošolcev ter na njih študij. Danes se študentu ni bati, da bo po končanih študijih brezposeln ali neprimerno zaposlen. Produkcija, ki je dosegla že ogromen razmah, išče kvalificiran tehniški kader, da zasede odgovarjajoče pozicije in položaje. Kakor potrebuje izsušana in zevajoča zemlja osvežujočega dežja, tako potrebuje naša industrija novih, sposobnih inženirjev, da ji zacelijo zevajoče razpoke ter da jo oživijo.

»Zmanjšajte zahteve, pa boste imeli inženirjev,« bo morda rekel študent. Jaz pa mu odgovorim: »To je pogrešno! Prijatelj, ali nisi še pred nekaj dnevi rekel, da se bojiš prakse, ker se zavedaš, da malo znaš in da si razen tega že v letih. Ne predbacim ti let, te je pač zajela vojna — bil si borec in znanje si tudi lahko še izpopolnil v praksi in predvsem v praksi, toda kake prizanesljivosti in popuščanja pri izpitih ne sme biti. Tvoje mnenje, naj se pri izpitih ne zahteva toliko, tepe že tebe samega, mar naj tepe še druge? Vem, da jim tega ne želiš!«

Naziranje, da je pri izpitu manj zahtevati, je napačno. Tudi jaz sem bil takega naziranja, pa sem se zamislil in prišel do drugega zaključka, ki ga bom skušal razložiti. Vsi delamo, profesorji in slušatelji, a inženirjev ni! Vzrok za to je slab izkoristek našega dela. Tehnik bi rekel, da imamo slab gospodarski faktor. Borec in starejši študent mi bosta pritrtila.

Nastane vprašanje, kako izboljšati ta gospodarski faktor. Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, si moramo biti predvsem na jasnem, zakaj je tako slab. »Smo mar slabi delavci?« vpraša študent.

Ne, takega očitka naš študent ne zasluži in očitek tudi ne drži. Naš narod daje najboljše fizične in umske delavce na svetu. Le pogledjmo na naš šport in šah, naše uspehe v gradnji itd. Imamo tudi tehnike svetovnega slovesa, Tesla Nikolo, dr. Roša, dr. Vidmarja in druge. Gotovo jih imamo v odstotku kar več kot drugi narodi.

Kot vzroke slabega izkoristka bi navedel sledeče:

1. preveč filozofsko, abstraktno gledanje na tehniko,
2. preokoren učni načrt,
3. zahteva, da se izpiti opravljajo sproti po vrstnem redu predavanja.

Na našo tehniko imajo, zlasti v prvih dveh letnikih, velik vpliv teoriji. Tudi v višjih letnikih je študij vse preveč filozofski, premalo realen in materialen. Da je temu tako, dokazuje izjava neštetihih slušateljev po končanem študiju, da se boje prakse, to je realnosti. Naši inženirji so vse preveč čisti fiziki in premalo tehniki.

Pri vsem spoštovanju za znanost in raziskavanje, je vendar treba poudariti, da taka izbrazba ne odgovarja niti praktičnemu inženirju, niti potrebi razvojnih in raziskovalnih inženirjev, ker so njih nove zamisli brez vrednosti, če ne pridejo kot podrobno obdelane konstrukcijske risbe v delavnico in se tam oživotvorijo. Kdor hoče to pravilno razumeti, je moral biti sam zaposlen na odgovornem, vodilnem mestu v tovarniškem obratu.

Predvsem si moramo biti na jasnem o odnosu inženirjevega dela do tehnike in obratno. Tehnika vsekakor ni istovetna z znanostjo in ni samo znanost. Inženir ne more biti samo znanstvenik, fizik! Prvotni temelji tehnike so na izkustvu in vaji priložne spretnosti, ki si jih je človek pridobil v boju z naravo. Danes pa tehnika v vedno večji meri vpliva na človeško življenje, ustvarja nova produkcijska sredstva in z njimi nove produkcijske odnose, vpliva na življenje, ne le posameznika, temveč celih narodov. To temeljno spoznanje, ki ga zavestno izkorišča socializem, se odraža tudi v programu naše Partije in v petletnem načrtu.

Tehnika stremi za tem, da širi v človeštvu srednje življenje, pomeni polet človeštva, če že v premi, pa vsaj v lomni črti. Tehnika ni samo zaradi gospodarstva, temveč je tudi bistveni del naše kulture, del naše materialne kulture. Razvoj tehnike pomeni razvoj proizvodnje, razvoj proizvodnje razvoj proizvodnih odnosov na višjo stopnjo in razvoj proizvodnih odnosov nakazuje zopet nova pota tehniki.

Pravo inženirsko delo je danes v glavnem v zasnovanju in izvedbi, načrtovanju in gradnji, disponiranju in izpeljavi, konstruiranju in izdelavi, oblikovanju in tvorjenju. Imeti mora zato zdrav razum, sposobnost za oblikovanje, sorodno umetniški. Njegova naloga pričinja tam, kjer preneha izračunljivost.

Tehniška visoka šola naj bi usposobila slušatelje in jim dala trdno podlago za navedena inženirska dela. Tako usposobljenost na šoli pa lahko dajo učencem se kadru samo tehniki, predvsem s tem, da ga uvajajo v konstruiranje. V konstruiranje pa se slušatelj ne bo uvedel s številnimi konstrukcijskimi vajami, temveč z vajami, ki jih je številčno manj, ki pa so zato bolj obsežne, bolj temeljite, bolj praktične. Eno temeljno konstrukcijsko delo je od večje koristi kot pet površnih.

Casi, ko smo stroje in določene izdelke dobivali izključno iz inozemstva, so za nami. Če se hočemo osamosvojiti, se postaviti na lastne noge, moramo ustvarjati sami. Naloga, ki so pred nami, moramo in hočemo realizirati sami, zato pa moramo preusmeriti študij v zgoraj nakazani smeri. Naših tehnikov in mladih inženirjev ne sme biti strah pred prakso. Vzgojeni in usposobljeni morajo biti tako, da se lahko brez strahu vključijo v našo proizvodnjo, ki je v gigantskem zaletu, z zavestjo, da bodo postavili svojega moža ter koristili našim narodom.

Menda je s tem prvi od naštetih vzrokov za neuspeh na naši tehniški visoki šoli dovolj pojasnjen.

Kar zadeva učni načrt, bi bilo reči, da je predmetno premnogoštevilen. Sorodno snov predavamo pod različnimi imeni po eno do dve uri tedensko z eno uro vaj. Ena ura predavanja, zlasti pa vaj, ne pomeni za študenta praktično nič. V tako pičlo odmerjenem času ne dobi slušatelj niti osnove, kaj šele sposobnosti izdelati predpisane vaje. Zato manj predmetov, pa tiste bolj obsežne, bolj življenjsko, bolj nazorno in natančno, da dobi slušatelj vsaj v osnovnih panogah neko sigurnost. Če bo trden v glavnih, osnovnih panogah tehnike, si bo usvojil tudi specialne. Postal bo samozavesten in se ne bo več plašil prakse.

Zahteva, da mora slušatelj opravljati izpite v vrstnem redu po predmetih, kakor jih je poslušal, sproti, zveni sicer logično, izvedljiva pa ni odn. le z nepotrebnim naporom in ubijajočim delom. Zlasti v

tej visokodoneči zahtevi bo glavni vzrok, da je izkoristek študija na tehniški visoki šoli tako skromen. Trditve bo takoj jasna.

Ko stopi študent na tehniško visoko šolo, doživi v svojem življenju veliko prelomnico. Predavanja in razlage so na višji stopnji, študent se le težko znajde. Najlažje se znajde še v predmetih mehanike in statike, ki sta v bistvu le del fizike, nadalje v predmetih, ki so, rekel bi, nadaljevanje in izpopolnjevanje predmetov iz srednje šole. To so predmeti, ki ne zahtevajo praktičnega gledanja, temveč se dajo bolj ali manj reševati z matematiko in to celo z matematiko višje srednje šole.

Poleg teh predmetov pa poslušajo že takoj v prvih letnikih tudi mehansko tehnologijo in druge praktične predmete, na katere študent z dosedanjim učenjem ni bil pripravljeno. Delati izpit iz praktičnih predmetov brez vsake prakse, v kateri bi se slušatelj vsaj nekoliko seznanil s potekom dela, pa je zelo težko. Slušatelj prvega letnika so še premaladi, da bi si mogli nazorno predstavljati praktične procese. Učijo se na pamet, za to pa porabijo veliko časa, ogromno energije, za prakso pa jim ostane bore malo ali nič. Stvari niso razumeli in si je zato niso usvojili.

Slike iz življenja mariborskih podružnic

V Mariboru je zelo razgibano sindikalno življenje. Posebno ob »sindikálnih sreдах« se vrše seje, sestanki in konsultacije po vrsti kar po vseh podružnicah. Se posebno dobre uspehe imajo letošnje konsultacije.

Preskrba prosvetnih delavcev v Mariboru še ni urejena. Saj ni čudno, ko je sindikalnim funkcionarjem izjavil sam poverjenik za preskrbo, da uredba o preskrbi prosvetnih delavcev velja samo za vsake prosvetne delavce in še to samo za bolj oddaljene. In tako so pri zadnjem kontingentu blaga pozabili na prosvetne delavce, ki še vedno skrbno čuvajo industrijske nakaznice za čas, ko bo prišlo blago. Samo ena podružnica, ki šteje 40 članov, ima skoraj 1000 neizrabljenih ind. točk. Če ne bo v tem mesecu blaga za prosvetne delavce, jim bo zapadlo kakih 30.000 neizrabljenih točk.

Mnogi prosvetni delavci že več mesecev ne morejo dobiti žarnic in se zaradi tega ne morejo pripravljati na delo. Profesorji žele zase več učnih knjig, tožijo, da dijaki ne poznajo več geografije, ker ni od nikoder objavljenih atlasov, in predlagajo, naj se za dijaštvo zopet ustanovi ferialni savez. Dočim dobe prosvetni delavci Japonske za ekskurzije po vsem svetu plačane vožnje, morajo mariborski sami plačati celo nadzor in vodstvo dijaških ekskurzij, saj ne dobe za ekskurzije niti potnega naloga.

Posebno starejše člane zanima, kdaj bodo dobili dekrete z navedbo službenih let, kar je bilo napovedano že ob prevedbi (pred tremi leti). V personalnem uradovanju občutijo še vedno nekatere nepravilnosti. Čeprav imajo po pravilniku o povišicah temeljne plače pravico napredovanje v dobi od 3—5 let, trdijo, da so bila od zadnjih napredovanj vsa ostala izvršena samo po 5-ih letih. Profesor Kozjek, ki je bil v bivši Jugoslaviji dolga leta v finančni službi, je po osvoboditvi zaradi potrebe zopet prostovoljno prešel v svojo profesorsko službo, dobiva še vedno plačo samo za leta, ki jih je pre-

O vzgojnem delu v kolonijah

Naša ljudska oblast in množična organizacije so letos preskrbele še večjemu številu otrok prijeten odmor v kolonijah in taborenjih. Vzgojitelji in pionirski voditelji v kolonijah so se trudili in razmišljali, kako bi pripravili življenje v kolonijah bolj veselo in pestro, kako bi zbudili pionirjem zanimanje za proučevanje narave, zgodovine itd. že v koloniji. Iskali in poskušali so razne oblike dela; v nekaterih kolonijah so zadrževali otroke v zaprtih prostorih in jih vklepali v razne toge oblike dela, kar je pionirje vse preveč spominjalo na šolo. Pionirji so želeli več sprostosti, kar moramo pri letošnjem delu v kolonijah upoštevati.

Največ možnosti imamo v kolonijah za vsestransko fizikurno. Toda telovadne ure bodo še bolj uspevale, ako bo imel tudi pionir smoter, ki naj bo osvobodil norm za pionirsko fizikurno značko, na kar so v lanskih kolonijah čisto pozabili. Velik del programa za kolonije in taborenja izpolnijo tudi razne športne igre, ki dosežejo v tekmovalnih med desetimi, četimi, kolonijami in domačimi pionirji svoj višek. V mnogih primerih imamo v bližini kolonij in taborenj vodo in tako možnost, da naučimo pionirje plavanja. V nekaterih lanskih koloni-

že v drugem letniku pa gredo na prakso, urijo se v raznih delavnica, vidijo razne praktične procese, vidijo kako enostavno potekajo v knjigi tako učeno razloženi procesi. Sedaj šele je primeren čas za učenje teh predmetov in za izpit, ki bi ga lahko delali z mnogo manj truda, pa z večjo sigurnostjo in znanjem, ki bi jim ostalo tudi za pozneje.

Po vsem povedanem bi k spremembi učnega načrta stavil tale predlog:

Vsi izključno teoretični predmeti naj se predavajo v prvih dveh letnikih. Izpiti se polagajo redno ter je uspešno opravljeni izpit pogoj za nadaljnji študij. Predmeti naj bi bili v seznamu predavanj označeni n. pr. z zvezdico (tako v CSR). Praktični predmeti, ki zahtevajo večje praktično obzorje mladega študenta, naj bi bili označeni z dvema zvezdicama. Izpit iz teh predmetov naj bi bil šele v tretjem ali četrtem letniku. Takrat bi ti izpiti študentom ne delali več preglavic. Za kar je rabil prej mesece, bo sedaj opravil v nekaj dneh ali tednih.

Izkustvo nas uči, da se teoretičnih predmetov najlažje nauče študentje v mlajših letih, zato je prav, da so ti na vrsti kot prvi, dočim zahtevajo praktični predmeti praktičnih vaj in praktično gledanje, ki si ga študent pridobi šele polagoma.

Teh nekaj misli o spremembi učnega načrta naj bi bila pobuda tudi našim slušateljem in drugim, da o tem razmišljajo, da ta izvajanja dopolnijo ali overžejo, če menijo, da niso zadela pravega bistva.

Prof. ing. Franček Kovačec.

nimalo tudi obravnavanje raznih poljudno-znanstvenih člankov in brošur.

Kulturno-prosvetno življenje je lahko tudi v koloniji pestro in privlačno. Pionirji imajo radi razna kola in ljudske ples, simbolične vaje, recitacije in dramatizacije in radi sodelujejo v pevskem zboru. V nekaterih kolonijah imajo tudi možnosti za skupno poslušanje pionirskih radijskih oddaj, za ogled filmov in drugih predstav. V nekaterih kolonijah so se obnesli tudi polurni razgovori o knjigah in ustni časopisi, ki so jih izvedli pionirji sami. Za cibabne so ponekod dobro uspele »pravilčne in partizanske ure«.

Tudi v kolonijah pionirji radi modelirajo, gubajo papir, izdelujejo iz lesa ali lubja čolne, mlinčke, šivajo in izdelujejo lutke, pišejo lutkovne igrice iz življenja v koloniji in sami pripravljajo lutkovne predstave. Mnogo veselja imajo pionirji tudi s pisanjem in urejevanjem stenčasa, z vodenjem četnih dnevnikov, s pisanjem v Pionirski list o vsem tem, kar se jim je najbolje vtisnilo v spomin. Pri vsej tej raznovrstni zaposlitvi pionirjev pa morajo imeti pionirji tudi nekaj prostega časa za branje »Pionirskega lista« in drugih časopisov in za prosto zabavo, posebno pred kosilom in večerjo.

Kolonija lahko tudi mnogo pripomore k požitvi dela pionirske organizacije v kraju, in k tovarištvu z domačimi pionirji. V ta namen so imele nekatere kolonije z domačimi pionirji razne fizikalne in druge tekme, skupne prireditve, taborne ognje, skupne izlete in pionirsko veselje. Z domačimi pionirji so hodile nabirat gobe, borovnice, zdravilna zelišča ali pa pomagale pri raznem delu na vasi.

Da bi bilo v kolonijah še več domačnosti, so v nekaterih kolonijah skupno praznovali rojstne dneve pionirjev.

Izogibati pa se moramo v kolonijah raznih nepotrebnih pionirskih sestankov. Kratki večerni sestanki z odrednim štabom in dobro pripravljene tedenske četni sestanki so nam najboljša prilika, da pionirji povedo, kaj jim je v koloniji všeč, kaj jim ni všeč in česa si žele. Ne smejo pa se sestanki spremeniti v tožarenje in samo obtoževanje. Prav tako je dovolj, da je sestanek celotnega odreda ob prihodu v kolonijo, ko se voli štab odreda, in pa ob zaključku.

Pionirje je marsikje odbijalo in utrajalo večno korakanje in večkratni zbori na dan. Dovolj je dobro pripravljen jutranji in večerni zbor s spuščanjem in dviganjem zastave.

M. R.

Pedagoško politični tečaj za prosvetne delavce

Pedagoško politični tečaj bo organiziralo Ministrstvo za prosveto LRS za prosvetne delavce, učitelje, profesorje in šolske inštruktorje, od 3. do 29. julija 1950 v Ljubljani, s sledečim programom:

- I.
1. Dialektični materializem, kot pogled na svet marksistično leninistične Partije.
2. Marksistični pogled na razvoj delavskega gibanja v jugoslovanskih pokrajinah.
3. Oblike družbene zavesti s posebnim poudarkom na religio in moralu.
4. Marksizem-Leninizem o zgodovini slovenske umetnosti in književnosti.
5. Razvoj proizvodjalnih sil in proizvodnih odnosov.
6. Naša zunanja politika in naš položaj v svetu.
7. Naša kulturno-prosvetna politika.

II.

1. Konkretizacija nalog resolucije o šolstvu in resolucije o vzgoji mladine.
2. Osnovni pogoji o psihologiji.
3. Splošni temelji pedagogike.
4. Problem moralne vzgoje po šolah.
5. Problematika izvenšolske in predšolske vzgoje.
6. Kako analiziramo gospodarsko-politično in prosvetno-politično stanje na vasi.
7. O kontroli in pomoči pedagoških delavcev v šoli in izven nje. Vloga inšpektorjev, direktorjev in šolskih upraviteljev.

Na tečaju se bodo navedene teme poglobljale s pomožno literaturo v posameznih krožkih in s praktičnimi vajami.

Vsi zainteresirani naj vložijo takoj prijave preko svojih poverjeništev za prosveto pri Okrajnih ljudskih odborih, ki jih bodo dostavili pers. oddelku Ministrstva za prosveto LRS, do 20. junija 1950.

☆

Za prehrano in stanovanje bo poskrbljeno. Za hrano, katero bodo po možnosti plačali tečajniki sami, naj prinesejo s seboj živilske nakaznice.

Ministrstvo za prosveto

ŠOLARSKA KNJIŽNICA

Opaziti pač moramo, koliko poklanja ljudska oblast pažnje in zrtev za ljudsko prosveto in posebno se knjižnicam. S prosveto pač ni mogoče nikogar siliti, komur ni dano, da bi se za njo zanimal, kdor se je brani, bilo iz neznanja ali nepoznanja, bilo iz prirojene lenobe ali komodnosti. Stalna propaganda in ugodna prilika za pritegne vendarle celo najtrudovratnejšega nehotnika v knjižnico in mu vsili knjigo v roke, da pogleda vsaj prvo in zadnjo stran... Če sta ti dve zanj dovolj zanimivi, je pridobljen za vso knjigo in morda za čitanje sploh, dokler ne najde take knjige, ki mu že pač prav nič ne ugaja in mu zagreni veselje do čitanja. Treba je novega priporočila, nove priliko.

Ce je tako v običajnih javnih knjižnicah, ni treba, da bi bilo tako tudi v šolski, bolje šolski knjižnici, kajti tam ima šola svoje čitatelje v rokah, da jim stisne knjigo v roke, da knjigo vsaj pod pritiskom čitajo, celo da jo prečitajo. To pa je že obvezno čtivo, je šolska knjiga, kar je seveda tudi potrebno, a ni isto, kar bi naj nudila šolska knjižnica, ki mora vzgajati prostovoljno zanimanje za knjigo in veselje ter ljubezen do knjige in čitanja, da pogloblja in izpopolnjuje šolsko učneje na prostovoljni podlagi.

V tem pogledu pa se menda v splošnem ne dosežajo primerni uspehi vključno trudu, denarnim in celo osebnim žrtvam.

Poglejmo poslovanje naših šolskih knjižnic! Večinoma je za nje zadolžen kak mlajši tovariš, v prvi vrsti kak slovenist, menda zato, ker se mora že itak vse življenje otepati s korekturami, pa naj ima še to po vrhu... Siromak ne ve, kako bi se dela lotil, obupa je v vzdihuje, a vleče, kakor je vlekel njegov prednik v nadi, da bo šolsko leto minilo, bo prišla inventura, njegovo delo bo zaključeno in prihodnje leto bo morda prevzel to delo zopet kdo drugi. Ali pa ima knjižnico kak starejši tovariš, ki inventarizira iz dneva v dan, ima zato zmanjšano službeno obveznost, a iz dela ne pride, da ga preda ob koncu leta še nedovršeno v druge roke, zlasti če je še medtem predpisana tolika in tolika revizija vseh knjig po najrazličnejših vidikih. Knjižničarjeva naloga je bila torej v prelaganju in pregledovanju knjig, namena, pravega, resničnega uspeha pa knjižnica ni dosegla.

In kako se vrši izposojevanje, prava naloga knjižničarjeva? Če je knjižnica velika in zavod številen, potem bi moral knjižničar v knjižnici čepeti sleherni popoldan in poslovati, da bi prišli na vrsto vsi učenci in vse knjige, zlasti če bi hotel vršiti tudi strokovno nalogo svetovalca in ne zgolj izposojevalca. Ker pa ima v šoli še polno svojega učnega posla, je kar dovolj, da obdrži »vodstvo in odgovornost« ter prepusti poslovanje večjim, resnejšim, »boljšim« učencem, ki zopet njemu odgovarjajo za resno poslovanje... Seznan knjig je nabit na oglasni deski, vsak učenec napiše svoje želje na listič, pomožni knjižničarji pa knjigo iščejo in jo pripravijo ali vsaj ugotovijo, da je knjiga v rokah in potolažijo prosilca s »prihodnjic«, saj večinoma žele vsi isto knjigo, ki jih zanima bilo po naslovu, bilo po avtorju, največkrat pa po propagandi in nešolskem priporočilu. Knjižničar ni zadovoljen, zadovoljni niso čitateli, namen ni dosežen.

Na nekaterih zavodih je knjižnica razdeljena po oddelkih, kar ima zopet to slabo stran, da učenec ne pride do zaželjene knjige, ako ni namenjena njegovemu oddelku; nekaj knjig pa je, ki bi jih moral sleherni učenec dotičnih let res prečitati, mi mu moramo dati priliko, in sicer najjavljivejšo priliko, da jo res prečita. Storitno je treba oboje, samo da ustrežemo tistemu, ki je voljan, da čita.

Iz svojih izkušnj povem kar naravnost: V mladih letih sem bil knjižničar. Postavil sem se pred omare in z nejevoljo za izgubljenim popoldnevom ponujal dijakom knjige in se jezil, ko so se mrdali in odklanjali tiste, ki sem jih po srcu priporočal, ne da bi sploh trdili, da knjigo poznajo, le odklanjali so jo, morda zato, ker sem jo tudi med poukom priporočal... Ko sem pa potem pri pouku v slovenščini govoril o tej in oni knjigi, je seveda

večina zopet trdila, da knjige še nikoli videli niso... Zato sem prinášal k pouku knjige na veliko, v spominu na svojega profesorja Murka na vseučilišču, ki je trdil, da je polovica znanstva s knjigo in zanimanja za knjigo že opravljena, ako učenec knjigo vidi ali celo pobozja... Po pristanku ravnatelja dr. Tomiška sem nabavil za vsak razred, kjer sem poučeval slovenščino, kolekcijo knjig, vsako knjigo v 10 izvodih, kakor sem smatral za nujno čtivo dotičnega razreda, seveda v koliko so bile v tistih letih na razpolago. Tako razredno knjižnico sem upravljal sam in skrbel, da je prišla vsaka knjiga vsakemu učencu v roke. Tako sem se v višjih razredih resnično mogel naslanjati na nižjih razredih prečitane knjige. Kolikor vem, je ravnatelj dr. Tomišek ta način priporočal tudi šolski oblastni in morda je še nekaj spomin na to ohranjen v predpisanem čtivu naših učnih načrtov... Poleg tega šolskega strokovnega čtiva so se seve-

Analiza ornamenta

Pod tem naslovom je objavil v 51. številki lanskega »Tovariša« (23. decembra 1949) Jože Karlovšek članek, ki zasluži, da se ob njem za hip pomudimo ter mu ob rob zapišemo nekaj besed. V to smo še bolj upravičeni, ker je verjetno, da ta kratki članček, ki pa je vsebinsko zelo pomemben, ni vzbudil tiste pozornosti, ki jo zasluži.

Avtor, ki se že desetletja ukvarja z ornamentiko in nam je doslej že v nekaj knjigah podal svoje poglede na razvoj svetovnega in še posebej slovenskega ornamenta, je zdaj v nekaj skopih stavkih skušal podati sintezo svojih dosedanjih izsledkov, obenem pa nam je s svojstveno analitično metodo pokazal tudi ključ z kraljestvo te posebne umetnostne panoge, ki nam je pogosto tuja ter jo le preradi gledamo kot nekako pastorko »visoke« umetnosti. Karlovšek je s svojim člankom prvi v našem slovstvu skušal razčleniti ornament v njegove glavne sestavne komponente. Pri vsakem ornamentu loči tri osnovne sestavine: kompozicijo, motiviko in stilizacijo. Kompozicija pa je spet lahko tehnična, dekorativna ali naturalistična; motivika geometrična, rastlinska ali figuralna, stilizacija pa tehnična, dekorativna ali naturalistična.

S tem je avtor napravil prvi korak k rešitvi problema ornamentike, ki je tembolj zapleten, ker njegova govorica ni tako neposredno dojemljiva kakor jezik figurálnih upodobitev. Po Karlovških osnovnih komponentah pa lahko določimo vsakemu ornamentu njegove sestavne prvine in nato ob njih ugotovimo tipične značilnosti ornamentike kakega naroda ali posameznega slogovnega razdobja, po drugi strani pa spet zaokroženi geografski in časovni obseg, v katerem se kak ornamentalni izraz uveljavlja v vseh svojih genetičnih variantah. Nadaljnji študij te metode bo gotovo privedel še do dognanejših opredelitev ter jo tako še izpopolnil. Za zdaj naj bolj mimogrede pripomnim le, da bi namesto izraza »tehnična« kompozicija morda bolj ustrezal izraz »vezana« kompozicija, dočim bi »naturalistična« kompozicijo bolje označili kot »svobodno« kompozicijo. Toda to sta le nebistveni pripombi.

Posebno mikavne so tudi nakazane meje ornamentalnega sveta. Iz čistega geometričnega ornamentizma s tehnično kompozicijo, geometrično motiviko in strogo stilizacijo, kjer deluje v glavnem nek mehaničen, skoraj podzavesten gen po krasitvi danih porabnih predmetov, dozori na neki višji stopnji zavestno in klasično pretehtan dekorativen ornament, kjer si postane predmetova ploskev in okras enakovredna faktorja ter drug drugega podpirata. Čim pa se začne dekoracija približevati naturalizmu v kompoziciji in stilizaciji, motivno pa predvsem figuralki, preglasni funkciji okrašene predmeta, postane nekako sama sebi namen, ustvarja svoj lastni življenjski svet ter prehaja s tem bolj ali manj v čisto slikarstvo. »Realistični«, to je svoji osnovni krasilni nalogi ustrezni ornament moramo torej iskati med obema poloma, med geometričnim in naturalističnim.

Seveda pri določevanju značilnosti kakega ornamenta ne zadošča zgolj analiza po teh sestavinah. Pravilno poudarja avtor tudi pomen kvalitete in kvantitete ornamentalnega izraza, večjo ali manjšo harmoničnost njegovega sestava ter različno stopnjo ustvarjalne originalnosti. Preden namreč izrečemo o kakem ornamentu dokončno sodbo, moramo upoštevati tudi te momente.

Ne bom navajal vseh avtorjevih zaključkov in ne izrekel končne sodbe o njih — to prepuščam ljudem, ki se podrobneje pečajo z ornamentiko. Lahko pa rečemo, da je Karlovšek skušal ustvariti za ornamentalno umetnost tisto, kar je hotel doseči dr. Izidor Cankar za likovno umetnost s svojim »Uvodom v umevanje likovne umetnosti«. Besede so pri obeh različne, osnovne kategorije zvene drugače — čeprav

da še vsi dijaki mogli posluševati šolske knjižnice po svojih željah.

Tako poslovanje po posameznih razredih bi morda edino moglo privedi tudi sedaj do uspeha pri sedaj predpisanem kanonu čtiva, kajti ni uspeha, če so predpisane knjige nedosegljive ali vendarle rariteta. Da pa vendarle učenci čitajo in imajo stalno knjigo na razpolago, sem prevzel za razrede, kjer imam slovenščino, 50—60 knjig na svoje ime iz knjižnice in z njimi sam poslujam. Enkrat tedensko jih premenjamo v šoli, seveda jih izmenjajo po mili volji že tudi učenci sami, le da zanje odgovarja, kdor je za knjigo zadolžen. Ko za knjige ni več zanimanja, zlasti če so večinoma že prečitane, jih zamenjamo v knjižnici. Tudi medtem lahko učenec obišče še poslovne ure zavodov knjižnico in si pribavi knjigo po želji in po možnosti... Na tak način učenci res mnogo čitajo, prenehajo le njihovo trajno razočaranje, ker ne dobe knjige po želji, knjižničar ima manj dela, strokovni učitelj pa točno ve, kaj čitajo, in lahko o prebrani knjigi tudi pri pouku govori.

Dr. P. Strmšek.

skušajo končno povedati isto. Ta razloček je posledica razločka, ki se nam prvi trenutek vzbujajo pri primerjanju ornamentalne in likovne umetnosti same, saj druga »posnema« naravo, prva pa jo stilizira ter se pri tem še uklanja zakonitosti namena in oblike kakšnega predmeta. Vendar prepad ni tako nepremostljiv. Skoda je, da ni skušal Karlovšek vskladiti svojih osnovnih komponent s Cankarjevimi, saj bi našel med njimi nedvomna stika. Tudi ta naloga je prihranjena bodočemu razmišljanju o metodološki problematiki ornamentalne umetnosti.

Toda Karlovška metoda ima tudi svojo praktično stran kot vodilo pri snovanju novih ornamentov v zvezi s kako posebno nalogo. Prezreti pa ne smemo tudi njene pedagoške važnosti, saj bo tudi v šolskem pouku ornamentike kar dobro služila kot prvo vodilo, kako se približati vrelcu ornamentalne umetnosti.

Da pa bi olajšal preglednost svojega analitičnega postopka, je avtor sestavil tudi nekatere formule, s katerimi lahko posamezne elemente kakega ornamenta izrazimo v številkah. Ta domislica ni le duhovita, temveč tudi zelo priročna, obenem pa grafično nazorna. Strokovnjaku, ki se bo loteval nelahke naloge, kako prodrati v težko pregledno množico ornamentov, bo gotovo dragocen pripomoček.

Najtežji problemi prevzgoje

v naših krajih

Ce se pelješ z vlakom od Ljubljane po dolenski železnici do Novega mesta, središča Dolenske, vidiš velika polja, travnike, njive in vinograde, v katerih se poti naš dolenski kmet. Pogled pa šine tudi v daljavo in se ustavi na planinah. Posebno visoko se dvigujejo Gorjanci s Trdinovim vrhom. Na teh planinah žive še zadnji dolenski kmetje, kajti onstran žive že naši bratje Hrvti.

Gorjanci. Spomnite se našega pisatelja Janeza Trdino, preglejte njegova dela, v katerih opisuje te lepe Gorjance in njih prebivalce Podgorce. Pa poslušajte še, kaj pravim jaz o Podgorcih, ki živim z njimi in jih že dokaj poznam.

Podgorci, kakor se sami imenujejo, so skromni. Ves dan, dneve in tedne delajo, delajo in kar pride-lajo, skrbno shranijo v kašče in kleti in le po malem odnašajo za vsakdanjo potrebo. Le v nedeljo posežejo malo globlje v kašče, grede v kleti, zidanice, da si ugasio žejo. V pijači pa niso skromni. Ze otrokom gasijo žejo z vinom, ne vedoč, da s tem škodujejo sebi, še bolj pa otroku. Ko gledaš mater, ki naliva svojemu otroku v steklenico vina, postaneš žalosten; še bolj žalosten pa postaneš, ko ti reče: »Saj ga mora piti, da bo zdrav in močan, ko bo velik.« Prav tako že tudi podgorski otroci občutijo napor težkega dela. Starši jih preobremenjujejo. Ti

otroci vstajajo, ko petelini oznanjajo beli dan, in že grede z ovčkami in kozami na pašo, ali orat, ali v gozd drva sekati. Starši nimajo z njimi usmiljenja, ne čutijo, da jih izkoriščajo. To delo otrok se jim zdi naravno. »Saj smo tudi mi delali, ko smo bili še majhni, pa kako!« pravijo.

Večkrat se zgodi, da prihti otrok veseli iz šole in pripoveduje staršem, kako lepo je bilo v šoli. Pripoveduje, da so se igrali za žogo, se lovili, telovadili, prepevali pesmice, a na žalost veselje hitro mine, ko oče zakriči: »Saj se samo igračkate, učite pa nič! Raje ostan doma pa delaj, bo bolj pametno in koristno!« Otrok občuti, da se mu godi krivica, toda molčati mora. Brezovka sloni v kotu in čaka, da jo bo zagrabila močna očetova roka.

Vendar skušamo tega trdega Podgorca spraviti na novo, pravilno pot. Skušamo ga prepričati, da ne dela prav. Pripovedujemo mu, da s tako vzgojo škoduje sebi, družini in celotnemu ljudstvu. Učimo ga, da mora svoje otroke ljubiti in jih ne preobremenjevati z delom, kajti otrokovo delo je učenje. Otroke je treba že doma pripraviti za na pot v življenje, da bo šel z veseljem in ponosom na delo, da bo čutil, da je delo stvar časti in junaštva.

Jože Novak.

Še o učbenikih za pouk materinščine

na gimnazijah

1. Za pouk književnosti je prvi pogoj, da imata dijak in učitelj za vsakega predpisanega pesnika in pisatelja na razpolago vse potrebne tekste, ki naj pokažejo obravnava-nega pesnika nazorno in v celoti z vsemi njegovimi značilnostmi, ki jih zanj navaja program ali literarna zgodovina. Temu namenu naj služijo SB za vsak razred posebej ter Klasje. Klasje naj prinaša kot doslej uvode ter komentarje, na koncu pa naj se dodajo še naloge in vaje v obliki vprašanj. Vsekakor pa je treba iz SB odpraviti dosedanje enostranski in fragmentarni izbor tekstov (prim. Bevka, Antona Vodnika i. dr.).

2. Za vsak razred naj se izda posebno Slovensko berilo, v katerega naj se sprejmejo za vsakega pesnika in pisatelja le najpomembnejši teksti, ki naj z lahkoto pokažejo vse značilnosti pesnika.

Vsak tekst naj ima na koncu dovolj izčrpan idejni, estetski, stvarni in besedni komentar ter opozorilo na zveze z drugimi teksti iz domačega

in tujega slovstva. Tu naj se v praksi pokaže mesto primerjalne književnosti.

Učbenik naj se strogo ujema z učnim programom. Napačno je, da n. pr. dosedanjí učni načrt predpiše Kraigherja za VIII. razred, tekste pa prinaša SB za VII. razred. — V učnem načrtu je predpisan Govekar, v SB pa ga ne najdeš. Enako se godi s Slodnjakom.

V nova SB naj se sprejmejo tudi takile sestavki: odlomek iz Stritarjevih del za ilustracijo njegovega svetobolja, odlomek iz literarnih kritik Mahniča za ilustracijo njegove kritike za Govekarja in naturalizem naj se objavi odlomek iz romana V krvi o atavizmu, pogrešamo primer za futuristično pesem itd., itd.

Vsa SB naj bodo enotne redigirana, teksti enotno modernizirani, pravpisno vskladeni z novim Slovenskim pravopisom, v komentarjih naj ne bo napačnih razlag, korektura naj bo brez napak.

3. Napišejo in izdajo naj se že enkrat **prepotrebni literarni učbeniki**, in sicer:

a) Pregled slovenske književnosti (z ilustracijami in literarnim zemljevidom).

b) Pregled hrvatske, srbske in makedonske književnosti.

c) Kratak pregled svetovne književnosti.

Literarni učbeniki naj bodo lahko in razumljivo pisani, praktično urejeni, opremljeni s slikami pesnikov, njihovih spomenikov, rojstnih hiš in krajev, naslovov značilnih del, pa tudi z umetniškimi barvanimi prilogami. Slednji Pregled slovenskega slovstva, ki ga je napisala M. B., za šole ni prav nič primeren.

Literarni učbeniki so potrebni prav tako dijakom, ki sedaj izgubljajo premno dragoceno časa za pisanje slovstva po narekovanju, pri tem uporabijo veliko papirja, ki ga ni dobiti, ter zaidejo v napačne formulacije zaradi slabih zapisov, prav tako pa tudi predavatelju, ki mu sedanje sestavljanje skript, navadno sproti in fragmentarno, jemlje premno nerentabilnega časa, v šoli mu krače čas narekovanje, pouk na naših šolah pa je zaradi tega jako neenoten in ideološko neurenjen.

4. Za slovenske šole naj se izda posebna **antologija hrvatske, srbske in makedonske poezije** in proze ter dramatike v izvorniku in s potrebnim komentarjem.

5. Prav tako naj se izda podobna **antologija iz svetovne književnosti**. Ta seveda v prevodih, ki naj bodo umetniški.

6. Za pouk jezika na višji gimnaziji naj se izda poseben učbenik, ki naj obsega vso snov, predpisano po novem učnem načrtu, t. j. uvod v jezikoslovje, delitev slovanskih jezikov, nastanek slovenskega jezika, pregled slovenskih narečij z dialektološko karto, nastanek in razvoj slovenskega knjižnega jezika, celotno slovensko slovnico s potrebno zgodovinsko razlago posameznih pomembnejših jezikovnih pojavov, stilistiko, retoriko, pomenoslovje (trope in figure), kulturno zgodovino nekaterih značilnih besed, tuje in izposojenke ter barbarizme.

Temu učbeniku lahko dodamo še: 1. starocerkevnoslovanščino; 2. nastanek in razvoj hrvatskega, srbskega in makedonskega jezika; 3. nastanek in pregled hrvatskih, srbskih in makedonskih narečij z dialektološko karto; 4. sistematični pregled celotne poetike (epike, lirike, dramatike, proze, meroslovja).

7. Za šolsko uporabo naj se čimprej izda skrajšana, **šolska izdaja** novega Slovenskega pravopisa.

Letovanje v Mariboru

Republiški odbor Sindikata prosvetnih delavcev za Slovenijo ima na razpolago še 135 uputnic za »Učiteljski dom« v Mariboru, Kosarjeva ulica 41, kjer je organiziral še eno letovišče za prosvetne delavce. Dom bo odprt od 1. VII. do 16. VIII. 1950 in je namenjen onim članom, tudi družinam, ki so vse leto na deželi in si žele preživeti 14 dni v mestu. Dom je odmaknjen od hrupa in prahu. Sobe so z 2—6 posteljami. Pri domu je veliko dvorišče, kjer bodo letovišarji lahko igrali odbojko, ping-pong, se sončili itd. Na razpolago bodo imeli tudi tuš (kopalnico), ki je v domu. Lepi so izleti v bližino in daljno okolico. Kopanje jim bo omogočeno na Mariborskem otoku,

ki je oddaljen 15 minut od doma in kamor vozi dnevno avtobus.

Koristniki se bodo hranili v **hotelu »Orel«** (10 minut od doma). Ker je to v Mariboru edino podjetje, ki daje hrano na turistične karte, bodo morali letovišarji prihajati točno ob napovedanem času na zajtrk, kosilo in večerjo.

Zaradi pomanjkanja posteljnine in odej, mora vsak koristnik prnesti s seboj rjuhe in odeje (koc). Uspelo nam je nabaviti žimnice, da gostje ne bodo spali na slamnjačah; posteljnega perila in odej pa nimamo dovolj na razpolago. Dnevna oskrba je 100 din za osebo.

Prijave za letovanje pošljite neposredno Republ. odboru do 25. VI.

Slovenska stenografija na razpotju

V naši novi stvarnosti dobiva stenografija vedno važnejši pomen. Toda vsakdo nima prilike, da bi se, kakor je to v ekonomskih tehnikah in podobnih šolah, tri leta obvezno učil in potem morda še dve leti ponavljal in poglobljal. V gimnazijah in drugih srednjih šolah je stenografija neobvezan predmet, navadno popoldne, ko imajo drugi učenci prosto. Tudi ima stenografija, ko je izgubila čar novosti in neke tajinstvenosti, svoje težave in zahteva mnogo vezbanja. Zato po prvem letu precej prijavljencev odpada. Da bi pa se v vseh srednjih šolah uvedel obvezni pouk stenografije, menda ne bo šlo, čeprav bi bila korist večja kakor pa morebitno preobremenjenost. Ne preostane torej drugega kakor da učitelj s svojo osebnostjo napravi pouk vabljiv.

Profesor Rudolf Rakuša, neutrudni in domiselni iskatelj vsega novega, je izdal dve zajetni knjigi o novi svoji stenografiji, ki jo imenuje reformirano. Človek bi mislil, da gre morda samo za kakšne posamezne nove okrajšave, je pa to popolnoma nov sistem. Kdor zna Novakovo stenografijo, tega Rakuša bolj moti ko mu pomaga. Kar se n. pr. po Novaku piše ema, ima, ama, to se po Rakuši čita uma, ema, ama. Trenutna situacija je ta, da imamo dve vrsti med seboj zelo različne stenografije. To pa je za naš mali narod nedvomno prevelik luksus.

Rakuša se je za svoj važni korak temeljito pripravil. Doganja je na pr. pogostnost raznih v poštev prihajajočih jezikovnih pojavov. Pa tudi v tujino je pogledal. Morda preveč se je poglobil v nemško Enotno, premalo pa upošteval temeljno različnost v zgradbi obeh jezikov. To je seve vplivalo tudi na značaj njegovih »reform«. Preveč se je oddaljil od našega preizkušenelega Novaka in preveč se je naslonil na Enotno. (Pri roki imam Deutsche Kurzschrift. H. Rödl 1941.) To se vidi že po zunanjem značaju. Dočim je naš (lahko rečemo) domači sistem nekako harmonično zaokrožen, je zunanji vtis Enotne in posebno še Rakuševe Reformirane nekako oglat, zgneten, ni pa niti lepi niti krajši, še manj pa lažji od Novakovega. Glavna hiba je, da ni že v prvem delu upošteval Skreblinovega načela, da imej stenografirana beseda kvečjemu toliko potez, kolikor ima govorna zlogov. En primer! Beseda torba ima dva zloga, Rakuša pa jo piše s 4 prelomi. »Nesreča« se je začela, ko je v soglasju z Enotno spremenil pisni prostor in ga je zamamila nemška analogija v razmerju znakov b:bo, t:tr in še mnogo podobnih primerov. Znak za glas t se piše v treh oblikah: enostopni t, dvostopni, ki pa včasih pomeni tr, in končno še poseben znak za st, kjer ni videti nobenega sledu ne o kakšnem s ne o t.

Najhuje pa je trpela vokalizacija. Kako naravna in logična je ta pri Gab. Novaku: a pojačuje, o zadržuje, Republiški odbor SPDJ za Slovenijo ima v Narodni banki tekočo številko 604-95603-8. Ker ima RO še dosti tiskovnih s prejšnjo tek. št. 6-95603-8, povzame začetno številko 6 v 604, kadar nakazuje denar za Republiški odbor.

Republiški odbor SPDJ za Slovenijo ima v Narodni banki tekočo številko 604-95603-8.

Ker ima RO še dosti tiskovnih s prejšnjo tek. št. 6-95603-8, povzame začetno številko 6 v 604, kadar nakazuje denar za Republiški odbor.

ČIČIGOJ in BLAGOSTANJE

Pred tedni se je »Pavliha« pobahal, da je v deželi bobojedinstanski blagostanje, tako rekoč. Nejevernežu je pokazal množično prerivanje pred neko trgovino in zamodroval: »Notri je blago, zunaj je stanje... Premešaj oboje in smeje se, o človek!»

In ker je Čičigoj potreben blaga, za stanje pa mu primanjkuje časa (dasi še ni presegel norme in bo vesel, če jo bo izpolnil, ni niti udarnik niti novator), si je polagoma le priboril izjemem položaj: lepega dne so se v vseh bobojedinstanskih trgovinah na velikih zaplatih papirja zasmajale besede: **Invalidi, noseče žene in učitelji imajo prednost pri nakupu!**

Zdaj se je za Čičigoja šele pričel pravi pekel! Dokler v trgovinah ni bilo teh tabel z dvomljivimi obljubami, je bil Čičigoj oproščen službe, ki se ji pravi »blago - stanje«. Kakor hitro pa je Čičigojeva mila žena Kunigunda spoznala, da si Čičigojevi lahko nakupijo blago brez stanja, je tiste obljube izbrabila v svoj prid in zagostolela:

»Čičigoj, možiček moj, poslej boš pa kar ti kupoval v trgovini. Veš, četudi boš zadnji v repu pred trgovino prerivajoče se množice, boš lepo zaklical: »Hej, slišite vi, jaz sem bobojedinstanski učitelj in uživam tako rekoč prednost! Spustite me prvega noter!« Oh, in jaz bom imela vsaj to dobroto po tebi, da se mi ne bo treba več prerivati pred trgovinami.»

»Ne vem, če bo to pomagalo... Ne bodo me uslišali,« se je izmikal

okroža, i dviga, u znižuje. Rakuša pa je vzel za začetni a doljno predpotezo (nem. ge-), ki Novakovcem služi za predpono pri-, katera je silno pogostna pa se še lahko veže s celo vrsto drugih predpon: napri-, dopri-, upri- itd. Samoglasnik u je simboliziral z ravno črto (pri Novaku e itd.). Kot neko posebnost je po nemškem zgledu uvedel »spono« (Häkchen), brez katere so generacije slovenskih stenografov mirno živele, zdaj pa je dobila kar tri funkcije: 1. da zveže dve tanki potezi, n. pr. pouk (med o in u), 2. za končni u, n. pr. očetu, dočim se očeta piše v 3. z ojačeno spono (= piko)!

Naš Rakuša ima zaslugo, da je sprožil še druge do zdaj premalo upoštevane probleme in to: 1. Ali ni slovenska stenografija potrebna tudi drugim slojem ob naši socialistični ureditvi? Nedvomno, četudi v skrajšani in smotno priprojeni meri! Ali je res priporočljiva dosedanja stroga ločitev v dva tečaja: v prvem letu tkzv. poslovno, v drugem na debatno pismo? Nikakor ne! Ze v prvem letu se naj ob danih prilikah pokaže učencem, da se nekatere besede ne pišejo samo na pravkar podani način, temveč tudi krajše, včasih celo na več načinov. Zato naj učence, ko zna pisati po navadnih pravilih, poskuša že takoj prilastiti tudi krajši način. Ne bilo bi smotno, da bi se posebno pri ponovnih besedah uvečbal daljši način, ki bi se drugo leto moral umakniti novemu, krajšemu. 3. Razvoj stenografije in z njim v zvezi večje ali manjše spremembe so naravne, morajo pa biti organske, ne pa prelom z dosedanjimi temelji in preskok v našem jeziku tije organizme. 4. Nad usodo in razvojem domače stenografije naj čuva poseben forum s potrebno avtoriteto. Nikakor pa ne kaže, da bi se pojavljala presenečenja, raje radovedno pričakovanje. Umesten bi bil tudi kak periodični stenografski vestnik.

Kot vnet stenograf želim, da bi naš najbolj razgledani in aktivni Rakuša še dalje reformiral, toda tako, da bi sedanjo tako bolno prekinitev dovedel v organsko razvijanje našega domačega sistema.

O drugem debatnem delu naše stenografije, kjer podaja ob sodobni snovi in z novimi okrajšavami po pravilih in načinu samoznakov možnost slediti tudi hitrim govorom, je umestno samo odkrito priznanje.

Dr. A. Dolar.

Le preberite...

Uredništvo »Prosvetnega delavca« je prejelo protest iz Postojne, označen s podpisom »Članstvo podružnice št. 2 v Postojni«. Dopis je brez podpisa predsednika ali tajnika in brez pečata. Članstvo se ne strinja z ugotovitvijo pisca (Z. J.) v 10. številki, da šolski inštruktor ne upošteva predlogov sindikata pri izvajanju preskrbe, nagrad ali napredovanj... in trdi, da omenjena kritika ni objektivna. In vendar je dejstvo, da je tov. inštruktor črtal, znižal ali zvišal mnoge predloge za nagrade prosvetnim delavcem. Zato ima tudi vsi pravico. Pisu članka je prosvetni inštruktor to sam izjavil in je bila zadeva iznešena tudi na občnem zboru. Do meseca aprila je bilo

ugotovljenih več primerov, da prosvetni delavci po petih letih še niso bili predloženi za napredovanja, da se niso izplačevali posebni osebni dodatki, ki so bili zamenjani s premljskimi, ker strokovnega dela po predlogu sindikata niso upoštevali pravilno (urejanje zbirke učil, knjižnic, nadurnega dela itd.). Plač prosvetni delavci že od novembra 1949 niso prejimali redno, preskrba pa po uredbi v okrajnem merilu ni bila urejena niti najmanj. Uredništvo se strinja z izjavo, da se tov. inštruktor prizadeva za izboljšanje materialnega stanja članstva.

MLO Postojna zahteva od upraviteljstva osnovne šole, da izda nalog profesorju, naj odpelje svoja dva iz šolskega dvorišča, ker sicer ne bodo pobelili šole... Dopis konča takole: »Opozarjamo vas na odlok MLO-ja, ki predvideva tudi kazenske sankcije proti tistim, ki se ne drže členov odloka. Toliko v vednost in ravnanje!«

V prošnji za premestitev učitelja, ki službuje sedaj 10 km od Ljubljane ob avtobusni progi, je značilen stavek: »V Ljubljano želim kot rojen Ljubljančan.«

MLO Ljubljana bo v mesecu juniju podelil najboljšim šolskim oziroma vzgojnim kolektivom več denarnih nagrad, nagrajeni pa bodo tudi najboljši vzgojni in šolski delavci.

Predsednik Okrajnega sveta v Novem mestu se že več mesecev trudi, da bi popravil krivico, ki se godi dvema zelo aktivnima prosvetnima delavcema, učitelju Fajsu in njegovi ženi, ki zasilno stanujeta že vse leto v stanovanjski hiši lastne matere. S sinom vred spita, kuhata in se pripravljata na svoje delo v sobi, ki meri 3x5 m in ima komaj prostora za dve postelji. Oba učitelja vztrajno delujeta na političnem in kulturnem polju. Njihov sosed, ki je okrajni uslužbenec, jima ne pusti, da bi souporabljala kuhinjo. Vsa prizadevanja OSS-a so bila doslej zaman.

OLO Krško je prvi nagradil štiri prosvetne delavce v skupnem znesku 35.000 din, in sicer tri učitelje pa 10.000 din in enega s 5000 din.

MLO - Poverjeništvu za šolstvo Ljubljana je izdal nalog ravnatelju gimnazij, da sami izdajajo odločbe o napredovanju uslužbencev II. in III. stopnje.

Učiteljstvo, ki nima še strokovne kvalifikacije, pa poučuje po sedemletkah in nižjih gimnazijah, želi, da se organizirajo zanje tečajji, ki naj kolikor mogoče sistematično in elementarno obravnavajo in poglobljajo snov za nižjo gimnazijo ter istočasno dajejo metodske napotke.

»Ne delaj strokovnega izpita, ker se boš na ta način lažje izmazal iz učiteljske službe,« tako je učitelj svetoval učitelju-tečajniku v postojnskem okraju. Ta učitelj naj bo potem mentor mlajšemu tovarišu. Kako naj ta »pedagog« potem vrši propagando za vpis na učiteljske.

Rajonski LO IV. v Ljubljani bo poslal več prosvetnih delavcev, profesorjev in učiteljev, v svoj počitniški dom v Crikvenici na oddih.

Na osnovni šoli v Temenici, okraj Grosuplje, službuje učiteljica, ki od otrok zahteva, da ji nosijo jajca v šolo. Kdor jih ji več prinese, tega ima tudi rajši in dobi dobre reče. Grdo pa gleda one, ki ne ustrezajo njeni želji. Solarji so pričeli krasti doma jajca, samo da bi se prikupili učiteljici. Res, lepa vzgoja!

Resolucija III. plenuma CK KPJ je ugotovila, da so se naši prosvetni delavci počutili utesnjene, da niso spregovorili o svojih težavah, da niso svobodno diskutirali o raznih vprašanjih, ki se pojavljajo pri delu, da pa tudi niso pravočasno kritizirali nepravilnega odnosa poverjeništev za prosveto do prosvetnih delavcev. To še danes marsikje ni izboljšano. Mnogi okrajni odbori sindikata pa so po tem vprašanju že napravili velik korak naprej, in to po zaslugi posameznikov, kakor tudi po zaslugi vestnih podružničnih odborov.

V okraju Celje-okolica trpe prosvetni delavci občutne krivice v materialnem pogledu. Delajo pa mnogo več, kot je njihova službena dolžnost. Poverjeništvu celo dopuščajo, da razni forumi dajejo šolskim vodstvom naloge, ki naj jih opravijo ob času pouka.

Poverjeništvu za prosveto ne izplačuje prosvetnim delavcem premljskih dodatkov in posebnih osebnih dodatkov (za 1948/49 in 1949/50). — Učiteljstvo na Vranskem je zaradi tega vložilo novembra 1949 pritožbo na maršala Tita, ki je bila ugodno rešena. Danes pa se izplačevanje spet ne vrši. Osebnih dodatkov ne dobiva na primer učitelj na sedemletki, ki ima v razredu 63 otrok in poučuje tedensko 36 ur. Prav tako ne dobivajo zadnje povišice nekateri učitelji, ki imajo že okoli 30 let službe. Honorarji za predavatelje na šoli za učence v gospodarstvu od marca dalje še niso izplačani (Vransko). Učitelji še niso dobili honorarjev za delo v izobraževalnih tečajih. Redki »oboževani« posamezniki so deležni kakih izrednih prejemkov, ali pa tisti, ki se jih poverjenik »boji«, (Tako sodijo prosvetni delavci.)

Nekatera upraviteljstva šol so dobila od GOSAD-a poziv, da naberejo n. pr. 500 kg ječic, 300 kg lapuhovega listja itd. upoštevali pa pri tem niso krajevnih prilik, ne števila otrok. V času, ko učiteljstvo zaključuje delo v šoli, sili neka tovarišica z oblastnega odbora učiteljstvo k popisu setvenih površin. Šola na Vranskem bi morala po nalogu grabiti listje za okrajno pitališče v času pouka.

Zalski osnovni šoli so občutno zmanjšali proračun, medtem ko so za ostale sektorje ostali proračuni nespremenjeni. Upraviteljstva je zahtevala preko okraja popravke, vendar je ostalo pri starem.

Računov, ki jih upraviteljstva predlaga na okraj ali na KLO za poravnavo, ti ne izplačujejo, zato na primer peki odpovedujejo kruh za šolske kuhinje (šola Ligoje ima že 6000 din dolga), zalski DID nima poravnanih računov za tri mesece. Vse urgency na poverjeništvu ne pomagajo.

Vihar: bliskanje jeznih pogledov in grmenje kletvic. (Temu se pravi: poveza doma s šolo!) Zastavljene delavce se je umaknil iz trgovine praznih rok, še prej pa je lepo krščansko pozdravil:

»Tako torej? Primojduš, potlej naj pa še učitelji gredo v gozd žagat in sekati!«

Za užaljenim delavcem se je po prstih splazil venkar tudi Čičigoj.

»Imaš nogavice?« ga je doma sprejela Kunigunda.

»N-ne!«

»Zakaj ne?«

»Bal sem se povedati, da sem učitelj. Veš, zmerom sem sovražil protekcijo, danes pa...« In je povedal, kako je bilo v trgovini; in ker ima talent za posnemanje, je natanko prikazal zaprepašeni Kunigundi delavčev jezo v trgovini. Tudi kletvic in bentanja ni pozabil.

Čudno, hm! Tokrat Kunigunda ni vreščala na ubogega Čičigoja. Zajela je sapo in z globokim glasom, prihajajočim neke iz globine trebuha, rekla: »No, že dobro. Meni je tudi prav.«

Prav pa ni bilo Čičigoju, ker si je moral poslej sam krpati ponošene in raztrgane nogavice. Kunigunda je zakonska žena, Zakonske žene pa odlikuje — maščevalnost.

V kraju, kjer živi in diha Čičigoj, je Kmetijska zadruga. Bil je čas, ko je bil poslovodja te zadruge hkrati tudi prodajalec, knjigovodja, skladiščnik itd. Takrat so Čičigojevi tako rekoč v domači vasi lahko nakupili vse, kar jim je pripadalo po zagotovljeni preskrbi in živilskih kartah.

Ob preranem grobu

Ediju Miheliču v spomin

Prijatelj dragi, sredi gor v Bohinju zatekla me je vest, da ni te več. Ne bo me na pogreb. V samotnem brinju, strme v oblak, nad Triglavom blodeč,

bom mislil nate. Skupaj sva živela v najtežjih dneh. Tedaj sem te spoznal.

Bil mož si. Trden in skovan iz ceka. Tolminec žilav — Ribničan smejav.

Globoko sodil si, zato si z nami boril se za srečnejši, lepši svet. Pretežko breme nosil si na ramih, zato si pal prerano v cvetu let.

Kaj ob otožnem rekeli bi slovesu? Najrajši bi dejal: Ostani zdrav! Pa veter me zbudi v samotnem lesu in spomni me na grob sred majskega trav.

Da, grob je tam. Spet zemlja se odpira, da nad človeškim srcem se zapre. A, Edi, glej, pri nas je taka vera, da kdor zares je živel, ne umre.

Ti živel si zares. Zato za tabo ostala bo med nami večna sled. Če grob te vzame, tudi mi zdaj s sabo te vzamemo — v nas živel boš ko pred. Matej Bor

V šolskem letu 1949/50 je odpadlo na šoli na Vranskem 27 dni pouka zaradi raznih akcij in sestankov.

Kaj delajo odbori sindikalnih podružnic? Prosvetni delavci iz Celja-okolice pravijo, da mora biti sindikalni funkcionar hlapec poverjeništvu, sicer mu preti premešitev. Zato v podružnici niso mogli najti ne predsednika ne vodij sektorjev. Ko se je eden izmed funkcionarjev odbora vendarle upal odločno nastopiti, so se nekateri člani kar spogledali in si šušljali: »Ta bo pa gotovo v najkrajšem času šel.« No, pa je še na mestu, ker je med tistimi, ki se jih poverjenik »boji«, kot pravijo.

Prosvetni delavci tega okraja pa so le močno aktivni: pripravljajo se na konzultacije, ki jih imajo te dni, študirajo za učiteljske strokovne in diplomske izpite, za diplomske izpite na VPS, pripravljajo program za kulturni festival, za fizikalne nastope, za pionirski dan, imajo predavanja v Tednu matere in otroka, sodelujejo pri raznih gospodarskih akcijah, s pionirji pomagajo pri raznih delih, ki so v korist skupnosti, sodelujejo v SKUD-ih in KUD-ih, vodijo pionirske krožke Ljudske tehnike itd. Vse to priča, da prosvetni delavci okraja Celje-okolica zaslužijo vsi pohvalo, čeprav jim tega poverjeništvu za prosveto ne prizna in jim dela krivico za krivico.

Okrajne odbore in okrajne podružnice pozivamo, da nam takoj nakažejo denar za letovanje.

Republiški odbor za Slovenijo.

Potlej je ta zadruga dobila mlade... Po deželi bobojedinstanski so kakor gobe po dežju zrasi — magazini. V samem mestu Bobojedinstanu jih je bilo toliko, da so jih iznajdljivi planerji opremili s številkami. In tako prodaja Magazin št. 1 samo sekire, Magazin št. 2 samo cuclje, Magazin št. 3 samo klobuke itd., itd. Če se, vrli Bobojedinstane, naveličaš od zore do mraka tekati od magazina do magazina, se lahko, kadar boš poln obupa, vležeš na tramvajске tračnice, pa bo po tebi.

Tako je torej napačil veseli čas, ko se je Kmetijska zadruga v Čičigojevi vasi razširila in razkotalila: kader oseba se je pomnožil. Zdaj ima zadruga poleg poslovodje še: tajnika, knjigovodjo, odkupnega manipulanta, skladiščnika, trgovsko pomočnico, vajenca in kurirja. Mnogo jih je, o preveč! Zdaj so police v zadrugi prazne, ker so uslužbenci od samega planiranja pozabili na glavno dolžnost: založiti trgovino s predmeti široke potrošnje.

Tudi Čičigoju so povedali, da bo Kmetijska zadruga poslej kupčevala in prodajala zgolj na kmečke bone, a on, ki ima živilsko karto in je garantiran oskrbovanec tako rekoč, naj gre v mesto Bobojedinstan in v Magazin št. 6 kupi, kar mu pripada.

In od takrat roma Čičigoj v 12 kilometrov oddaljeni Bobojedinstan. Kadar pride pravočasno, dobi olje in sladkor in moko in Divko ter se oprtan kakor istrski osel vrača domov po prašni cesti. Ker je že star in revmatičen, pogosto počiva na občestnih kantonih. Kadar pa je »kontinent« razprodan, odide praznih rok domov. Lojze Zupanc.